

ZEMTURIS

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr. 27 (72)

1996. GADA 19. JŪLIJS

CENA 5 SANTĪMI

HRONIKA

20. jūlijā (1941) Rēzeknes aprīņķa Rāznas pagasta Petnikos dzimusi žurnāliste, rakstniece Monika Zile (dz. Jačuka).

No 22. līdz 25. jūlijam (1961)

Minhenē, Vācijā, riteja Latgales kultūras dienas.

24. jūlijā (1911) Daugavpils aprīņķa Kalupes pagasta Jadgovikā dzimis žurnālists, publicists Antons Pastors. Sastādīja

Viktors TROJANOVSKIS

SVEICĀM!

Sirsni sveicam Varakjānu draudzes dekanu Antonu Boldānu sakārā ar iecelšanu augstajā prelāta godā, vēlam Dieva svētību un Dievmātes Jaunavas Marijas aizbildniecību turpmākajos ražena darba gados, nesot pelnīto titulu!

«ZEMTURA» REDKOLĒĢIJA

DĀLDĒJES!

Latraksts «Zemturis» sirsni pateicas cienījamajam Aloizam Čačam Grand Rapidos, ASV, par materiālu un morālu atbalstu.

IZDEVĒJS

ALBERTS BUDŽE DAŽOS TEIKUMOS

• Izskanot kopīgai lūgšanai «Tēvs mūsu...», jūnijā Līvānu Romas katoļu draudzes dekāns J. Začests iesvētīja Līvānu pilsētas karogu, aicināja pilsētas varasvīrus apzināties sava lielā darba atbildību, būt taisnīgiem un iet Dieva nosprausto ceļu.

• Rēzeknes pilsētas domē runāts par reliģiskiem jautājumiem. Sanāksmē piedalījās V. E. bīskaps J. Bulis dekāns P. Zeile, citu reliģisko konfesiju pārstāvji, domes priekšsēdētāja I. Siliņeviča, kultūras centra direktors, valsts kultūras inspektors P. Keišs.

• Rēzeknes ticīgie jaudis jau trešo gadu pēc kārtas gāja euharistiskā procesijā, veltīta Vissvētā Altāra Sakramenta godam. Procesija sākās pl. 9.15 no Jēzus Sirds katedrāles līdz Sāpju Dievmātes baznīci, pl. 10 — no Latgales Māras pieminekļa uz Sāpju Dievmātes baznīcu, tur gājieni savienojās un devās uz luterānu baznīcu, tad līdz krucifiksam Rāznas un Ludzas ielas

krustojumā. Euharistiskā procesija noslēdzās pl. 12 Jēzus Sirds katedrālē ar svinīgu dievkalpojumu.

• Rēzeknes domē apspriests Joti aktuāls jautājums — par Jēzus Sirds katedrāles saglabāšanu un izmantošanu. Svarīga ir satiksmes noregulešana. Drīzāk laikā būtu jāsamaizina kravas transporta plūsma Latgales ielā katedrāles tuvumā, kā arī jāirobežo satiksme svētku dienās. Intensīva kustība šaurajā ielā būtama cilvēkiem. Rēzeknes — Aglonas diecēzes bīskaps V. E. J. Bulis noteicis, ka turpmāk katedrāle būs atvērta katru dienu no pl. 6 līdz pl. 19. Iespējams, ka šajā laikā būs atvērts arī reliģiskās literatūras un priekšmetu tirdzniecības kiosks.

• Ančupānu kapos vēl līdz šim nav pabeigta kapličas būve, lai gan tās celtniecībai atvēlēto līdzekļu lielākā daļa jau izlietota. Lai veiktu celtniecības noslēguma posmu, Rēzeknes pilsētas dome un V. E. bīskaps J. Bulis aicina gan ticīgos, gan organizācijas vai ar līdzekļiem, vai sabiedrisku talku veidā pabeigt šī tik nepieciešamā objekta būvniecību.

ANDREJS NAGLIS, 6. SAEIMAS DEPUTĀTS

KRISTĪGĀS TICĪBAS MĀCĪBAS SKOLĀS

Latvijas Republikas 6. Saeima 1996. gada 17. jūnija sēdē pieņēma nepieciešamos grozījumus Religijskā organizāciju likumā. Valsts prezidents likumu parakstīja un izsludināja 1996. gada 3. jūlijā. Publicēts latrakstā «Latvijas Vēstnesis» 3. jūlijā. Izdarītie grozījumi ar likuma spēku nodrošina iespēju mācīt kristīgo ticības mācību skolās.

Religijskā organizāciju likumā šo iespēju tagad garantē 6. pants «Religijskās organizācijas un izglītība», kurš nosaka:

«(1) Ikviens ir tiesības apgūt ticības mācību gan individuāli, gan kopā ar ciemtu reliģiskā organizāciju mācību iestādēs.

(2) Valsts un pašvaldību skolās kristīgās ticības mācību var mācīt personām, kuras rakstveidā izteikušas vēlēšanos to apgūt. Nepilngadīgs personas iesniegumu par vēlēšanos apgūt kristīgās ticības mācību iesniedz ar vecāku vai aizbildņu rakstveida piekrišanu. Ja nepilngadīga persona ir jaunākā par 14 gadiem, tās vietā iesniegumu iesniedz šīs personas vecāki vai aizbildņi.

(3) Kristīgās ticības mācību māca pēc Izglītības un zinātnes ministrijas apstiprinātās mācību programmas evangēliski luteriskās, Romas katoļu, pareizticīgo, venticībnieku un baptistu konfesiju vadības. Ieteiktos pedagogus atestēs Izglītības un zinātnes ministrija. Līdz ar to mācības notiks pēc ministrijas apstiprinātās programmas. Te tiek panākta kontrole pār sektu invāziju skolās, kuras diskreditēja kristīgo ticības mācību. Loti bieži radīja nepielaujamu konfrontāciju starp bērniem un viņu vecākiem, bet

SKATE DARA GODU

Preiļu rajona pagastu un pilsētu sakoptības skate šogad sagādījās ar stipri lietais un vējainu laiku, kas traucēja laučiniekim un pilsetniekiem savus mitekļus, apkaimi un darba augļus parādīt labākā gaismā. Taču pasākums bija dziļi izprasts un

dalibniekiem dārijis godu: it visur jaudis bija centušies, netrūka priekšzīmigu zemnieksaimniecību, no kurām izvēlēties labākās, bija daudz darīti ciematos, lai tos savestu kārtībā, cik atļauj centru ielu nožēlojamais bedrainei stāvoklis vai arī trūkums būvmateriālu vienam otram, lai izremontētu gada gaitā novecījus dzīvojamās mājas un saimniecīkās ēkas. Vēl jau daudz darba un vispārējā valsts sakoptība prasa, lai mazāk būtu novārtā atstātu lauku, bet vairāk ziedošu druvu.

Strādātās bija visur, žūrija tika laipni

uzņemta un pēc vecām tradīcijām arī pacientā, neprasot par to papildus punktus — tā liek novadnieku viesmīliba. Saimniecīkā, kultūras un citās jomās, kā arī sakoptībā ūsim nolūkam par godu slinkumam nebija jāvaušies Riebiņu pagastā, kurš pērnagā iekļuva četrto Latvijas novadu sakoptīko pagastu godā, Aizkalnes, Jersikas, Rožupes, Aglonas, Stabulnieku un citur, daudz un rūpīgi strādājusi Līvānu pilsētas dome, sabiedriskās organizācijas, biznesa jaudis un vispār sabiedrība šajā pilsētā pie Dubnas ietekas Daugavā — labākajiem tad arī pienācas žūrijas

locekļu simpatijas. Par konkursa gala rezultātiem lems rajona padome, ūsi pasākuma rikotāja un iedvesmotāja.

Starp labākajām skatē arī Preiļu pagasta Jāņa Gavaru saimniecībā, kurā, balstoties uz augu sekū, bagātīgi izmantojot kūtīmēslus, šogad lielā platībā audzē ekoloģiski tirus karupeļus.

Atēlā: skates žūrijas priekšsēdētāja, rajona padomes attīstības plānošanas nodalas galvenā laukumsaimniecības speciāliste Irēna Šaitere apspriežas ar saimnieku Jāni Gavaru un viņa tēvu Pēteri.

J. OBRUMĀNA foto

JŪLIJS JOHANSOVS

LAI SKAIDRA IR VOLŪDA

Vairāku stuņžu gara beja LTS pīcu dorba godu atceimšanas ceremonija. Fakts, kas runoj skaidru volūdu — Latvēja lēlōku regionalu televizeju — LTS — var miļot, var naīraudzeit, bet navar iztikt bez jōs raidējumim. Kolektīvu, kurā pīcu godu laikā strōdōjuši gondrejā 150 cilvēki, sveic Saeimas un pošvaldei pōrstīvi, masu informēcijas leidzēkļu delegācijas kā nu Reigas, tai arī rajonām, uzņēmēji, sabiedriskās organizāciju daleibniki. Rēzeknis rajona padūme izsoka atzīnei LTS golvonajām — prezidentam G. Klindžānam, direktoram U. Dvinskam un tehniskajam direktoram P. Burmistrovam. Gludi,

bet ar lelōku uztraukumu na kai sēžāt TV diktora krāslā, skaistūs breižus voda žurnalisti S. Baltace un J. Saukāns.

Bet ir LTS 5 godu breiži, kas irakstējuši zalta vördu na tikai sovā, bet arī Latvējas vēsturē. Lai atgādojam dažus nu tim. LTS ir Latvēja vineigā tōlraide, kas atspūguļoja augusta pūca gaitu un sabrukumu, LTS godoj, lai 15. augustā vysi Latvēja redz un dzērd, kas nūteik Aglyunas bazilīkā. Tys pats sokams par pāvesta Jōņa Pētula II viziti. Bet kur tod vēl pasauļa latgalu 1. konference, pīmīneļa «Vienoti Latvijai» trešo atklōšonu, vairāki LTS muzyķu festivāli.

Svātki ir eisi un otkon dorba laiks. Dorbam, kas LTS vadeitōju protūs un sirdis pīsaisteis vēl cišķi, jo šajā svātku reizē V. E. Rēzeknes — Aglyunas diecēzes veiskups J. Bulis īsvētēja jaunā TV studiju. Prūtam, lobs tehniskais nūdrūšyņojums na vysod aplicyno lobi dorbu, bet tūmā pat virtuozi ar akmiņi dorba reikim napārdeis augstokū varējumu.

G. Klindžāns svīneibōs teice: «LTS mōte ir Latgola!» Pieci godu vacūmā bārns runoj, bet tōlēk mōte ceņšas īmōceit ūsi runu arvīn skaistoku, bogotoku un skaidrōku. Cytaida volūda ir sveša patīseibai.

PIE FOKLORAS KĀRĒM

Kā bites medus stropos, tā tauta gadu simteniem rādiusi un vākusi, lai uzglabātu atmiņā un tālāk nodotu jaunākām paaudzēm, savas tautasdziesmas. Un to ir milzīgs pūrs, lai tāk daudz pētīs, tomēr vēl cīzvien līdz galam neizzinātu un neizsmelts. Katrs, kurš vēlas, allaž atrod ko jaunu.

Jau bagātus krājumus pīlocījuši, precīzāk, pierakstījuši audiokasetes divi Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes I kursa studenti Armands, kurš uzstāja, lai viņu sauc vienkārši par Kūcenu, un Valds Mičulis. Nupat viņi viesojās pie teicējām Jādvigas Ansponakas, Bronīslavas Volentes, Helēnas Čačas Saunas pagasta Ansponakas, kur pirms turpat trim gadu desmitiem izveidojās pīmais etnogrāfiskais ansamblis, pie Preiļu pagasta folkloristiem un citur. Kūcenā jaunkungs folkloras vācēja gaitas jau pībījus Līdzās, Rēzeknes, Krāslavas un Balvu rajonā, viņš strādā Latviešu folkloras krātuvē LMFI, tātad — speciālisti, un šai vasarai «saigātējās» arī studiju biedru, kura vecāki dzīvo Stabulnieku pagastā. Tā abi lietderīgi un interesanti ritina savas studentu brīvdienas. Viņus šajā pasākumā atbalsta un vada Preiļu rajonā pazīstams folkloras vācējs, daudzu etnogrāfisko kolektīvu vadītājs pagastos un pilsētā, muzikants Jānis Teiāns gan laujot izmantot paša bagāto latgaliesu dziesmu krātuvi, gan organizējot tīkšanās ar ievērojamākajām teicējām rajona dažādos nostūros.

Jaunie jaudis Joti apmierināti, viņu folkloras vācēju gaitas rit sekmīgi, jo jauno censoņu pūliņus ar izpratni iztver visi.

Nobeigums. Sāk. 24. numurā
VLADISLAVS LÖCIS pats labprātīgi atteicās no personīgās daiļrades. Viņš neturpina rakstīt otru daļu romānam «Myuža dīnas». Viņš paškīr ceļu citu daiļdarbiem. Ar prieku sagaida apceres un monogrāfijas par dzimtās puses vēsturi un valodu, laimīgs pārlasa no sirmgalvjiem saņemtos memuāru

ANDRIS VĒJĀNS *GĀJPUTNU DZIESMA DZĪVO*

iespaids atblāzmojas Vladislava Lōča skatīnā un prozas tēlojumā. Vācijas, Austrijas, Šveices, daudzu citu Eiropas valstu un tautu svētceļniekiem pievienojas trimdinieki — Latvijas un Latgales katoļtieci.

«Ari myusim šys Pāvesta Jōņa Pōvula II apcīmōjums, svātcelējums uz Altetingu, izsacēja myusu ilgas, myusu syudzeibū un lyugumu, lai Altetingas Divmōte ari myusim nastu svēteibū, nastu myusu lyuguma

izpiļdejumu, apsažālējumu un dūtu myusim, myusu volūdai tōs tīseibas un pīnokumus, ar kurim mes varātu runot uz myusu dzimtini, saceit ar tim vōrdim, kas tautu aizkustynotu, kai tys nūteik te Altetingā 18. novembra dīnas vokorā uz kaplecas laukuma. Mes ceram un lyudzom, lai šys Pāvesta Jōņa Pōvula II svātcelējums uz Altetingu, kurā kaidreiz latgali beja vyskuplōkā skaitā kara laikā atrodusi sev patvārumu, itu nu šenes latgaļu saucīns pēc taisneibas un tys atskanātu Aglyunas Dīvmōtes bazilikā un tōlēk pōri Ciriša azaram par vysu Latgolu.»

Altetinga bavāriešiem tas pats, kas mums Aglonai 1980. gada lapkrītis manā uztverē un apzinā sabalsojas ar 1993. gada atvasaru, kad Latviju, Daugavas un Ciriša krastus svētīja Romas Pāvests Jānis Pāvils II. Viņam pasniegtajā Latgales cilvēku, ezeru un dievnamu attēlu albumā uz vāka zelta burtiem rakstīts: «Loba dīna».

Vladislava Lōča mūžs ietveras 72 gados (26. 01. 1912. — 30. 12. 1984.), no kurim pieci desmiti upurēti Latgales rakstiem. Kad izdevējs mira, viņa tuvākais palīgs un līdzstrādnieks Alberts Spogis apkārtvēstulē rakstīja: «Nabyus ūtra trimdinīķa, kas sovu dzeivi bytu tik galeigi adeviš latgaļu preses, kulturas un tīseibu aizstōvēsonai, kai tū vysu myužu jys aplīcīnōja. Jō dzeive beja veļteita katōlīciegīgā Latgolas literatūras un kulturas sekmešonai un latgaļu tīseibu aizstōvēsonai Latvijas republikas satversmes rubežos...»

Piēcīnes baznīcas altārglezna — Kalvārijas kalns. Vladislava Lōča dzīve bija Golgātas gājieni.

To apliecinā ari viņa stāstu, tēloju mu un rakstu izlase «Tautas gors» (1992), kuru laidusi kļajā LKC izdevniecībā. Pirmais Lōča darbs, kas iespiests laikrakstā «Latgolas Vōrds» 1931. gada 31. maija numurā, saucas

Piemineklis Pilcenes kapos

«Gōju putni — latgalīši». Viņu ceniešu un ilgu pauđējs, ar lāča izturību un spēku apvelētais vīrs nu mierīgi atdusas dzimtās puses kapsētā.

Viņa paveiktais darbs, viņa 140 izdotās grāmatas augšāmcelās. «Latgaļu literatūras eksprezīs» iegriezies daudzās novada pilsētās un ciematos, skolās un bibliotēkās. Alberts Spogis ar dēliem 1994. gada vasarā tika draudzīgi uzņemts visur — Daugavpili un Makašanos, Kalupē un Dričānos, Vārkavā un Raiņa Jasmuižā... 1989. gadā tur Baibas Ducmanes ierosmē un vadībā pirmo reizi tika izveidota trimdas latgaļu izdevumu izstāde «Gājpītnu dziesma atgriežas mājās». Tagad savos tēvu būvētajos pamatos nostājas arī Vladislava Lōča un viņa palīgu celtā, laikmeta vējos norūdītā «Latgaļu sāta».

technikām izstrādājis Jānis Laicāns. Katrs darbs ir labs savā vietā ar padziļinātu izpratni, atbilstošas filozofijas laikmetam.

Labu nodomu vadīti studenti aiziet vasaras plenērā. Aiziet spraigā iekšējā nepieciešamībā, bez negatīvām emocijām, garīgajā spriedzē, paši to izskaidro ar vienu vārdu — uzlādēti. Tā ir pieaugušo izglītības laikmetīga, cienījama iepatnība. Iekšējais «bet» (sevis tiesāšana mākslā, bet sevis iztukšošana, pašsadzedzināšanas mākslai) paliek kā augšupceļošais spēks, vēl vairāk — kā sabiedriskuma izjūta, cildenumi, mākslas

augšupceļošais spēks.

Attelos: Gaļina Maksimova — fir-

mas stils, vizitkarte; Jānis Laicāns —

iepakojuma grafikas risinājums,

Viljaka; Una Gura — grāmatu grafi-

ka, vāks, Daugavpils.

Dabas pamatlīkumi

UNA GURA

JĀNIS LAICĀNS

GAĻINA MAKSIMOVA

Aleksandrs Jermolenko (no

manusskriptus.

Ilona Salceviča raudzījusi saskaitīt Vladislava Lōča sabiedriskos pieņākumus. To daudz, bezgala daudz. Bet visi pakļauti galvenajam uzdevumam — latgaļu preses un grāmatas attīstībai, Latgales rakstu gaismas spožam mirdzējumam tālā nākotnē. Viņš smagi pārdzīvo to, ka saplok viņa izdevumu lasītāju saime emigrācijā. Un kā būs dzimtenē, kad atgriežīsies gājpītni, knābījus un spārnu galos turot un nesot tēvzemes ritdienas pavasarīem svešumā izmisumā nosargāto dziesmu? Kā tur būs? Un kad, kad tas notiks?

Izlases «Tautas gors» pēdējais raksts veltīts pāvesta Jāņa Pāvila II vizitei Altetingā. Neazmirstams

NORMUND'S DIMANTS *CELMALĪTES*

***

Iedomu sāpēs var paklupt un krist,
Cerību saulē var dēstīt stādu.

Gana pa mijkrēslī, zaķi, brist —
Pasaule diža ir, ne kā to rādu.

Pasaule diža, ka negribas dzist.

Lāpas dag aizmūžiem cauri līdz
ritam.

Dzīvība svēta, nedrīkst to sist,
Kaut vai ejot klūpam un krītam.

***

Cerību stari no dvēseles dzelmes
Aust uz debesīm, svētām un cēlām.
Var mirt no sala un var mirt no
svelmes,

Var mirt no sāpēm, ko paši sev
cēlām.
Tomēr ir debesis, cerību stari,
Dvēseles gaisma un debesu gods.

Kamēr tu dari, tīkmēr tu vari,
Tīkmēr tev tiks dots un dots.

***

Visas sāpes rez pāries

Un rimsies debesīs —

Viss, kas pāri mums ies,

Pat asaru lietus līs.

Pat dvēseles lāstekās sasals,

Pat sīrdīm būs grūti dzīt.

Ne nobaidis mūs, ne sakals

Nekas mūs, pelnušķīt.

***

Cik priečīga ir šodien atdzīmīsi
sirds!

Ir gana raudāt, sevi līmt un mirt.

Cik priečīga ir smilga ziedot plāvā!

Un priečīga ir dvēsle gaitā savā.

Nav paspēlēts, nav nospēlēts nekas.

Mirdz dažas asaras no pasakas,

Bet dzīvība ir varena un skaista,

Tā tev par prieķu, māmiņ, saulē
laista!

